

Exodus 20:1-17

De Tien Woorden

door Dodo van Uden

1) De Tien Geboden/Woorden worden in verschillende tradities verschillend geteld. Het belangrijkste verschil tussen de joodse en christelijke telling is dat de joodse traditie vers 2 (Ik de Eeuwige) als het eerste Woord telt.

Gangbare indelingen van de Tien Woorden/Geboden

<i>Indeling A (protestants)</i>	<i>Indeling B (rooms-katholiek)</i>	<i>Indeling C (joods)</i>
Opschrift: Ik de Eeuwige 1. Geen afgoderij 2. Geen beelden 3. Geen ontheiliging van de Naam 4. De sabbat houden 5. Vader en moeder eren 6. Niet doden 7. Niet echtbreken 8. Niet stelen 9. Geen vals getuigenis 10. Niet begeren	Opschrift: Ik de Eeuwige 1. Geen afgoderij 2. Geen ontheiliging van de Naam 3. De sabbat houden 4. Vader en moeder eren 5. Niet doden 6. Niet echtbreken 7. Niet stelen 8. Geen vals getuigenis 9. Geen onkuisheid begeren 10. Geen bezit van een ander begeren	1. Ik de Eeuwige 2. Geen afgoderij 3. Geen ontheiliging van de Naam 4. De sabbat houden 5. Vader en moeder eren 6. Niet doden 7. Niet echtbreken 8. Niet stelen 9. Geen vals getuigenis 10. Niet begeren

2) Volgens Deut. 4:13 werden de Tien Woorden geschreven op twee stenen platen. De midrasjverzameling Mechilta (samengesteld 3^e eeuw nC in Israëel) zegt daarbij:

Hoe werden de Tien Woorden gegeven? Vijf op de ene plaat en vijf op de andere plaat. [...] Dat zijn de woorden van Rabbi Chanina ben Gamliël. Maar de [andere] wijzen zeggen: Tien op de ene plaat en tien op de andere. [*Mechilta*, baChodesj 8]

Over de tweedeling vijf-vijf zegt de moderne joodse commentator Cassuto (1883-1951, Italië/Israëel):

De Tien Woorden eindigen met het woord 'je naaste'. Dat vormt een parallel met de beginwoorden: 'Ik de Eeuwige, je God'. De kern van het eerste deel [van de Tien Woorden] is de liefde tot de Eeuwige: 'Je zult de Eeuwige je God liefhebben' (Deut. 6:4), en de kern van het tweede deel is de liefde tot de medemens: 'Je zult je naaste liefhebben als jezelf' (Lev. 19:18). De twee delen lopen parallel met elkaar; de twee liefdes lopen parallel met elkaar en vullen elkaar aan. [U. Cassuto, *Commentaar op het boek Exodus (Hebr.)*, p.172v. Eng. vert. p.249]

Maar aan die tweedeling kleeft ook een gevaar: dat we de twee platen, de twee liefdes uit elkaar halen. En daarom zeggen de andere wijzen dat op beide platen alle Tien Woorden stonden. Om te onderstrepen dat de wijze waarop wij met elkaar omgaan en de wijze waarop wij met Hem omgaan, onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn (vgl. Matth. 22:37-39).

3) Uitgaande van de verdeling vijf-vijf kunnen we nog een verdere indeling van de Tien Woorden maken. De middeleeuwse joodse commentator Ibn Ezra (1089-1164, Spanje/Italië/Frankrijk) zegt in zijn commentaar bij de Tien Woorden:

Alle geboden vallen onder drie categorieën: de eerste categorie wordt gevormd door de geboden van het hart (denken en voelen), de tweede door de geboden van de tong (spreken) en de derde door de geboden van het handelen (doen en laten).

Toegepast op de Tien Woorden krijgen we het volgende schema:

EERSTE PLAAT

regels tussen mens en God

hart:

1. Ik de Eeuwige
2. Geen afgoderij

tong:

3. Geen ontheiliging van de Naam

handelen:

4. De sabbat houden

overgang tussen de platen:

5. Vader en moeder eren

TWEEDE PLAAT

regels tussen mens en mens

handelen:

6. Niet doden
7. Niet echtbreken
8. Niet stelen

tong:

9. Geen vals getuigenis

hart:

10. Niet begeren

Op de eerste plaat is de volgorde hart-tong-handelen en op de tweede handelen-tong-hart. Een moderne joodse uitlegger, J. Rothschild (20^e eeuw, Israël), zegt daarover:

Het spreekt vanzelf dat de basis van de geboden tussen mens en God wordt gevormd door de geboden van het hart. De relatie tussen de mens en God vraagt een bepaalde innerlijke houding, een bepaald inzicht, vertrouwen. Het bijzondere is dat de Tora ook concrete daden tegenover God vraagt. [...] Maar de basis ligt in de erkenning van Hem, in het vertrouwen in Hem. [...] Bij de geboden tussen mens en mens is het precies omgekeerd. In de relaties tussen mensen ligt de basis op het terrein van het concrete handelen. Fundamenteel is hoe mensen zich tegenover elkaar gedragen. Het bijzondere van de Tora is dat zij ook eisen stelt aan de gedachten en gevoelens die mensen

tegenover elkaar hebben. (J. Rothschild, 'De Tien Woorden' (Hebr.), *Mayanot*. Deel 6 p.108v. Eng. Vert. p.114v)

Zie voor meer informatie:

- Dodo van Uden, Weg van de Tora. Geschreven en ongeschreven uitleg van de Vijf Boeken van Mozes, deel 1, p.29-40 (verkrijgbaar bij de ADS: 020-6230914; ads@doopsgezind.nl).
- Dodo van Uden, Niek de Wilde, Henk Scholder, Gebeitelde Woorden, Spreekende Taal. Verkenning van de Tien Woorden in de joodse traditie 1, p.13-33 (verkrijgbaar bij Stichting Lev: www.stichtinglev.nl)